

PLENÁRNE ZASADNUTIE

A. JUROVSKÝ

III. SJAZD ČESKOSLOVENSKÝCH PSYCHOLÓGOV

Za svojho práve 10-ročného trvania sa Československá psychologická spoločnosť dosiaľ nemôže chlúbiť veľkou zjazdovou tradíciou. Hneď po jej vzniku sa konala r. 1959 prvá celoštátna konferencia psychológov; roku 1961 sa konal I. zjazd na tému o predmete a pracovných metódach psychológie a roku 1964 II. zjazd na tému „psychológia osobnosti“.

Dnešný III. zjazd československých psychológov sa vyznačuje niekoľkými charakteristikami. Ústredný výbor ČSPS ich bral do úvahy už pri jeho zvolávaní, preto si dovoľím ujasniť ich pri otvorení nášho zjazdu.

Prvou príznačnou črtou tohto nášho III. zjazdu je jeho ústredná téma. Určili sme ju ako „Československá psychológia na cestách experimentálnych výskumov“. Chceli sme touto témou vyznačiť predovšetkým tú veľkú zmenu, ktorá sa stala v položení psychologickéj vedy v našom verejnom živote počas posledných rokov.

Ešte do nedávna — celkom zreteľne ešte pri založení ČSPS roku 1958 — sme v rámci prvej našej konferencie len uvažovali o umiestnení psychológie v našej spoločenskej praxi a o možnosti psychologického riešenia niektorých naliehavých otázok, napr. v spojitosti s výchovou, starostlivosťou o zdravie a s prácou. Na I. zjazde sa nám vec javila tak, že by sa psychológovia mali predovšetkým zamyslieť nad základnými problémami svojej vedy a nad jej pracovnými spôsobmi hlavne s tým zameraním, aby to bolo v súhlase s vtedy platnými ideologickými smernicami pre vedeckú prácu, no najmä pre prácu spoločenskej vedy. Ešte aj na II. zjazde pred tri a pol rokmi bolo akoby hlavným zámerom upozorniť našu verejnosť na jeden z najefektívnejších problémov súčasnej psychológie, na problém osobnosti, na výsledky i spôsoby jej skúmania.

Akoby spoločným menovateľom všetkých doterajších zjazdov a konferencií bol zámer presvedčiť nielen seba, ale i verejnosť o tom, že moderná psychológia je veda, ktorá má čo povedať i spoločnosti budujúcej socializmus, že jej princípy i metódy možno uviesť do súladu s princípmi filozofie vedeckého socializmu a že sú v nej už niektoré veľmi rozvinuté oblasti, ktorými vie prispieť ku riešeniu mnohých otázok spoločenskej praxe.

Naproti tejto zrejmej tendencii minulých celoštátnych zjazdov čs. psychológov tento tretí náš zjazd sme koncipovali ináč. Diktovala nám to zmenená situácia v našich spoločenských pomeroch, no najmä v súčasnom postavení psychologickéj vedy v našej spoločnosti.

Po prvé, po odbúraní značných ideologických a voluntaristických deformácií na poli riadenia vedy v minulom období sa psychológií dostalo plného uznania; jej odôvodnenosť ako oblasti bádania i jej potrebnosť v praktickom živote jednotlivca i spoločnosti sa všeobecne považuje za nepochybnú.

Po druhé, plne sa už dnes rešpektuje, že psychológia sama ako vedecká disciplína je zodpovedná za správne postavenie svojich noetických princípov i za skonštruovanie svojich metodických postupov, a to podľa všeobecne platných zákonov logiky a vedeckej metodológie, a že teda v tomto smere nepotrebuje tútorstva od nikoho, že nepotrebuje ani predbežný súhlas ku svojej práci, no ani jej dodatočné odobrenie od nikoho.

Po tretie, sme už dnes u nás tak ďaleko, že nepotrebujeme pre psychológiu nikoho získavať, najmä nie nejakým popularizovaním jej poznatkov navonok, teda do širokej verejnosti. Dnes o potrebnosti psychológie, o prenikavosti jej bádania a užitočnosti jej poznatkov nik u nás nepochybuje.

No práve v tomto stave vecí — a to je po štvrté — sa u nás rodí požiadavok venovať všetky sily samej psychologickéj práci. Situáciu by sme mohli tak charakterizovať, že pri takých príležitostiach ako je celoštátny zjazd čs. psychológov, je dnes viac potrebné hovoriť do vlastných radov ako do vonkajška, ako ku verejnosti. Devízou našej psychologickéj práce v prítomnosti je zvyšovať jej kvalitu a priberať do nej postupne všetky oblasti bádania, ktoré jej dosiaľ unikali. Zvyšovanie hodnoty našej psychologickéj vedy však nejde bez metodického prehĺbenia jej bádania a doslovne bez špeciálneho odbornického prepracovania jej pracovných postupov.

Tak sa zrodila myšlienka dostať na našom III. zjazde do popredia zreteľ na metodickú kvalitu psychologickéj práce u nás a najmä zreteľ na tú metódu, ktorá najviac pomohla modernej psychológii stať sa vedou, ktorá ju najviac odlišuje od ostatných spoločenských vied, ktorá robí jej poznatky takmer exaktnými a vďaka ktorej svoje poznatky nielen zo skutočného života čerpá, ale mu ich pohotove i vracia. — Tak sa zrodilo motto nášho zjazdu „Československá psychológia na cestách experimentálnych výskumov“.

Pri vytyčovaní charakteru nášho zjazdu sme si boli vedomí, že naša psychológia nepracuje len experimentálnymi, ale aj inými metódami a že teda nastane situácia, že náš zjazd nebude môcť reprezentovať tých druhých. Napriek tomu nebezpečiu považovali sme za potrebné zdôrazniť na zjazde práve experimentálnu metódu ako najvýznamnejšiu pre toto obdobie rozvíjania našej psychologickéj práce. Sledovali sme pri tom zámer dať príležitosť k predstaveniu sa odbornej verejnosti všetkému, čo sa u nás touto metódou robí, predložiť to zhodnoteniu a tým zapôsobiť na ďalšie prehĺbovanie experimentálnej metódy v tých oblastiach, kde sa už ňou pracuje, no súčasne povzbudiť k jej používaniu tam, kde sa ešte nepoužíva, no kde by sa používať mohla a mala.

Napriek tomu, že vytyčená téma zužuje rozsah našej psychologickéj práce, ktorý možno prezentovať na zjazde — a tak sme sa navykli dívať na vedecké zjazdy, že majú reprezentovať všetko — predsa sa pri zostavovaní programu zjazdu ukázalo, že je toho pomerne dosť, čo sa môže u nás prezentovať pod titulom experiment v psychológii. — Dúfam, že ďalší program zjazdu prinesie o tom presvedčivé dôkazy.

*

Toľko o povahe zjazdu. — Ešte len pár slov ku jeho vonkajšiemu či historickému rámcu, ktorý ho obklopuje.

Náš terajší zjazd je v poradí tretím a súčasne prvým, ktorý sa koná nie v Prahe, ale na Slovensku, v Bratislave. Ani táto okolnosť nie je náhodná a ústredný výbor ČSPS s ňou zámerne počítal. Chcel ňou zdôrazniť doslovne celoštátnu jednotnosť práce našej československej psychológie, ktorá sa rovnakým tempom, s rovnakými cieľami, možno i s rovnakými ťažkosťami a úspechmi rozvíja tak v českých krajoch ako i na Slovensku. Túto myšlienku sme chceli zdôrazniť práve pri takom vzácnom jubileu, akým je 50 rokov od založenia Československej republiky, prvého to štátneho útvaru Čechov a Slovákov, ktorý vznikol z politickej vôle oboch týchto národov.

Druhou sprievodnou či vonkajšou okolnosťou nášho zjazdu je, že sa koná v roku, na ktorý pripadá 40. výročie vzniku a pestovania psychológie na Slovensku ako odbornej vedeckej disciplíny. Niektorým pozorovateľom by sa to mohlo zdať podružnou okolnosťou. No nie je ňou, pretože vznik a budovanie odborného psychologického bádania na Slovensku zaberá už dnes nielen dôstojné miesto v kultúrnych dejinách Slovenska, ale vykazuje i závažné črty, ktoré sú charakteristické pre budovanie teoretického i aplikovaného psychologického bádania vôbec.

A nakoniec ešte jedna vonkajšia okolnosť. Rok 1968 je zároveň rokom, v ktorom naše prvé celoštátne združenie odborných psychológov, Československá psychologická spoločnosť so svojou samostatnou zložkou Slovenskou psychologickou spoločnosťou zaznamenáva desiate výročie svojho trvania. Aj toto jubileum je hodno spomenúť pri tejto príležitosti. Nie azda len preto, aby sme sa popýšili tým, koľko nás je dnes proti tomu, koľko nás bolo a akí sme boli pred 10 rokmi; touto historickou skutočnosťou chceme dokumentovať, že Československá psychologická spoločnosť zostáva svojím 10-ročným trvaním stále živým dokladom toho, ako psychológovia v našom štáte — a to bez rozdielu veku, skúseností, postavenia, odborného zamerania a pôsobiska — od samého začiatku a stále boli ochotní a dosť obetaví k tomu, aby urobili všetko, čo len vonkajšie okolnosti dovoľovali, v prospech budovania a rozvíjania psychologického bádania u nás a to i cestou profesionálneho organizovania sa.

Pri tejto príležitosti nech mi je dovolené spomnieť tých členov Československej a Slovenskej psychologickéj spoločnosti, ktorí sa tohto nášho zjazdu už nedožili a ktorí počas svojho života venovali rozvoju našej psychológie a špeciálne rozvíjaniu jej organizovaných foriem veľmi mnoho konkrétnej práce.

Sú to títo členovia ČSPS:

univ. prof. dr. Jan Doležal, prvý predseda a organizátor ČSPS — Praha;
 univ. prof. dr. Jaroslav Stuchlík, čestný člen ČSPS — Praha;
 univ. doc. dr. Eudmila Kolaříková — Brno;
 dr. Mikuláš Verner — Bratislava;
 dr. Karel Strejček — Praha;
 univ. doc. dr. Svetozár Nevoľe — Ostrava.

Prosím, aby sme pamiatku našich odumretých členov uctili povstaním.